

(1). נוהל מחיקת חובות

כללי:

נוהל זה נועד להסדיר את הליכי מחיקת חובות, הנעשים על פי סעיפים 338 ו- 339 לפקודת העיריות, סעי' 186 לצו המועצות המקומיות, וסעי' 81 לצו המועצות האזוריות.

כל הבקשות למחיקת חוב תוגשנה לממונה על המחוז הרלוונטי.

בקשות שהוגשו בעבר וטרם נענו, יטופלו תוך התייחסות לעקרונות הקבועים בנוהל זה, תוך התחשבות בשיקולים הבאים: הגשתם בטרם פורסמו הנחיות אלה, הנוהג שרווח ברשויות מקומיות בטרם נהל זה, העיכוב במתן התשובה לפניות, והנסיבות הספציפיות של הבקשה.

1. "חוב שאינו ניתן לגביה" (ס' 338 לפק' העיריות)

סעיף 338 לפקודת העיריות קובע:

"כל סכום המגיע לעיריה בשל ארנונות או מסיבה אחרת, והוא בפיגור לא פחות משלוש שנים ונראה שאינו ניתן לגביה, מותר באשורו של הממונה, למחוק אותו מפנקסי העיריה".

מחיקת חוב לפי סעיף זה, תותר רק בהתקיים והתנאים הבאים:

1.א. חוב של יחיד מכל מקור

תנאים

תנאי א' - העדר נכס:

מחיקת חוב של יחיד תאושר רק אם המדובר בחוב של אדם שאינו בעל נכס מקרקעין כלשהו, ואין בבעלותו נכס אחר בעל ערך כלכלי של ממש אשר ממושו יכול לאפשר פרעון החוב.

מובהר כי ביחס לחוב של בעל נכס כאמור:

- **לא תותר מחיקת חוב** לפי סעיף זה אלא לאחר מיצוי הליך גביה לרבות מיצוי הליך פשיטת רגל.

- **הערה:** בנסיבות מיוחדות (כגון: בעל חוב מועט יכולת ושהנכס היחידי בבעלותו הניתן לפרעון הינו דירת מגורים) יכולה הרשות המקומית לדחות את מועד גביית החוב מהנכס למועד מימוש זכויות (מכירת הנכס, פטירה וכיו"ב).

במקרים קשים (כגון: מעבר של בעל חוב מועט יכולת לדירת מגורים אחרת בערך דומה לנכס קיים) יכולה הרשות המקומית גם להמשיך את דחית מועד הגביה מעבר למועד המימוש, ולהעביר את החוב לנכס החדש, תוך שמירה על זכות העיריה לגבות את החוב מהנכס.

- מוצו כלפי החייב הליכי הגביה וחלפו 3 שנים מיצירתו - ניתן לרשום את החוב כחוב מסופק. רישום זה, מוציא את החוב הנדון מנטל החובות הרגילים שהיא נדרשת לגבות, אך מותיר לעיריה זכות וסמכות לגבות במועד בו יתאפשר (כגון: מימוש הנכס)

תנאי ב' - חלוף 3 שנים ומיצוי הליכי גביה:
מחיקת חוב שאינו ניתן לגביה, תותר רק לאחר חלוף שלוש שנים ממועד היווצרות החוב ומיצוי הליכי הגביה

הליך

מועצת העיריה תקבע בהחלטה מהם הליכי הגביה שיש לנקוט ביחס לחובות שונים (לפי סוג החוב, היקפו וכיו"ב).
הליכים אלה צריכים לשקף מאמץ רציני לגביית החוב

משרד הפנים יאשר מחיקת חוב כאמור רק על סמך בקשה באשור היועץ המשפטי או גזבר העיריה (טופס 1 הרצ"ב) הכולל:

• פרטי החוב: שיעור החוב, מקור החוב, מועד היווצרותו.

• העתק החלטת ראש העיריה ביחס למחיקת החוב הספציפי כדין

• בעל חוב

- ישנו - העתק תצהיר בעל החוב כי אין לו נכסי מקרקעין (בין בתחום המועצה ובין שלא בתחום המועצה) או נכסים אחרים בעלי ערך כלכלי ממשי אשר ממושם יכול לאפשר פרעון החוב

- איננו (נפטר / עזב את הארץ / מסתתר) - מסמך המפרט את הנסיבות לחוסר האפשרות לאתר את בעל החוב ואת הפעולות שננקטו ע"י העיריה לאתר את בעל החוב

• העתק החלטת מועצת העיריה בדבר ההליכים שיש לנקוט ביחס לסוג החוב המדובר.

• הודעת יועץ משפטי / גזבר כי ביחס לחוב זה ננקטו ומוצו הליכי הגביה עליהם החליטה המועצה.

1.ב. חוב של חברה

תנאים

- תותר מחיקת חוב של חברה רק
- (א) לאחר שלוש שנים ממועד היווצרות החוב
 - (ב) ולאחר סיום הליכי הפרוק

הליך

משרד הפנים יאשר מחיקת חוב כאמור רק על סמך בקשה באשור היועץ המשפטי או גזבר העיריה (טופס 2 הרצ"ב) הכולל:

- פרטי החוב: שיעור החוב, מקור החוב, מועד היווצרותו
- פסק דין בימ"ש מוסמך המאשר את סיום הליך הפירוק.

2. חובות אחרים (ס' 339 לפק' העיריות: סע' 186 לצו המו"מ, וס' 81 לצו המוע"א).

סעיף 339 לפקודת העיריות קובע:

"כל סכום המגיע לעיריה בשל ארנונות או מסיבה אחרת מותר למחוק אותו מפנקסי העיריה באשורו של השר אם ראה לעשות כן לטובת הצבור.
בסכום המגיע לעיריה שאינו ארנונה יחליט השר לאחר שיעיין בהמלצות ועדת הנחות לפי סעיף 149ד(א)(2)."

מחיקת חובות לפי סעיף זה תותר רק בהתקיים התנאים הבאים:

2.א. חוב של יחיד בגין ארנונה

כללי

תותר מחיקתם רק אם החייב עומד בתנאים שנקבעו בתקנות ההסדרים במשק המדינה (הנחה מארנונה), התשנ"ג - 1993 (להלן - תקנות ההנחה מארנונה).

(1) חובות ארנונה שנוצרו בתקופה בה החייב היה זכאי להנחה על פי תקנות ההנחה מארנונה, וההנחה לא נוצלה (אי הגשת בקשה / אי תשלום יתרת ארנונה בשנת הכספים) - המחיקה תהיה בשעור שבו ניתן לתת הנחה לפי תקנות ההנחה מארנונה

הליך

אשור למחיקת החוב יינתן רק על סמך אשור של היועץ המשפטי או גזבר הרשות המקומית (טופס 3) הכולל:

- **פרטי החוב:** שיעור החוב, מקור החוב, מועד היווצרותו
- העתק המלצת ועדת הנחות למחיקת החוב המדובר
- הודעת היועץ המשפטי / גזבר כי החייב עומד בתנאי תקנות ההנחה מארנונה.

(2) חובות של חייבים אשר במועד המחיקה חלים עליהם תנאי זכאות להנחה שבתקנה 2 לתקנות ההנחה מארנונה, אף שלא התקיימו במועד היווצרות החוב:

מועצת הרשות המקומית רשאית לקבוע כללים למחיקת חובות אלה עד שיעור ההנחה שניתן היה לתת על פי תקנות ההנחה מארנונה, אילו התקיימו במבקש תנאי הזכאות בכללים אלה, ייקבעו תנאים ומבחני משנה לזכאות בהתחשב במצבי מצוקה חומרי של המחזיק.
(יש להימנע ממתן הנחה במקרים בהם אין סיבה חומרית, על מנת שלא ליתן תמריץ לא לשלם חובות במחשבה שמא יהיה זכאי בעתיד להנחה, ובכדי לא ליצור אי שוויון כלפי אנשים ששילמו כדן ובמועד בטרם גובשה זכאותם להנחה)
קבעה המועצה כללים כאמור תותר מחיקת חוב לפי אותם כללים.

הליך

אשור למחיקת החוב יינתן רק על סמך אשור של היועץ המשפטי או גזבר הרשות המקומית (טופס 3) הכולל:

- **פרטי החוב:** שיעור החוב, מקור החוב, מועד היווצרותו.
- **העתק החלטת המועצה** בדבר הכללים למחיקת חובות מסוג זה
- העתק המלצת ועדת הנחות למחיקת החוב המדובר
- הודעת יועץ משפטי/גזבר שהחייב עומד בתנאי הכללים הנ"ל

2.ב. חוב של יחיד בגין הטלים ואגרות פיתוח (ביוב, רחובות, מים ותיעול)

כללי

בכוונת משרד הפנים להימנע מאישור מחיקת חוב מסוג היטלים ואגרות פיתוח באשר הם חלים על אדם שהינו בעל נכס

לדעת משרד הפנים, רשות מקומית אינה מוסמכת ליתן הנחות מהיטלי פיתוח, בהעדר הוראה מסמיכה בחוק העזר. לפיכך, בכדי להעניק הקלות מטעמים סוציאליים משיעורי ההיטלים והאגרות, על הרשות המקומית לקבוע בחוקי העזר מכוחם הוטלו ההיטלים הוראות בדבר הנחות, תוך קביעת אמות מידה למתן ההנחות וקביעת גורם מוסמך למתן הנחות חריגות במקרים מיוחדים.

מועצת הרשות המקומית חופשית, (בכפוף למחויבותה לסבירות ובכפוף לביקורת משרד הפנים על חוקי העזר), לקבוע בחוק העזר אמות מידה שייקבעו על ידה מועצת רשות מקומית יכולה לאמץ (בשינויים מחוייבים) מבחנים כדוגמת המבחנים שנקבעו בתקנות ההנחה מארנונה ככל שהם מתייחסים לעילות הנחה בגין מצב חומרי (תקנה 2 לתקנות).

רשות מקומית בה הותקנו בחוק עזר הוראות כאמור, לא תידרש להגיש בקשות למחיקת חוב ביחס ליחיד העומד בתנאי ההנחות.

הוראות מעבר

נוכח העדר סעיפי הנחה כאמור במרבית חוקי העזר, רשאית מועצת הרשות המקומית לקבוע בהחלטה, לתקופה של שנתיים מיום פרסום חוזר זה, כללים למחיקת חובות ליחידים בגין היטלים על פי המבחנים הכלולים בתקנות ההנחה מארנונה.

הליך בתקופת המעבר

אשור למחיקת החוב יינתן רק על סמך אשור של היועץ המשפטי או גזבר הרשות המקומית (טופס 3) הכולל:

- **פרטי החוב:** שיעור החוב, מקור החוב, מועד היווצרותו.
- **העתק החלטת מועצה** בדבר כללים כאמור.
- **העתק המלצת ועדת הנחות** הכוללת הודעה כי החייב עומד בתנאי הכללים שנקבעו במועצת הרשות המקומית.

2.ג. לא תותר על פי סעיף זה מחיקת חוב בגין:

אגרות עבור שירותים (לרבות אגרת ביוב ואגרת מים)
אגרות רישוי
חובות אזרחיים

2.ד. מחיקת חובות בגין קנסות

כללי

מחיקת חובות בגין קנסות שלא שולמו, תותר רק במסגרת מבצע כולל של הרשות המקומית לאחר קבלת אישור משרד הפנים למבצע. ככלל, לא תאושר מחיקת קרן הקנס. מבצע מחיקת חובות בגין קנסות ימוחק באופן חלקי את קנסות הפיגורים.

הליך

בקשה לאישור מבצע הנחות תכלול:

- פירוט מבצע ההנחות:
 - ✓ הקנס הנכלל במבצע (סוג הקנס ותקופת היווצרותו)
 - ✓ פרטי הסדר מחיקת החוב (שיעור מחיקת החוב מקנסות הפיגורים)
 - ✓ משך תקופת המבצע
 - ✓ תיאור הסיבות למבצע
- העתק החלטת מועצת הרשות המקומית המאשרת את מבצע מחיקת החובות

עם סיום המבצע תוגש בקשה מקובצת למחיקת כל החובות שנכללו במסגרת מבצע סילוק החובות, תוך פירוט החובות וסכומם הכולל

2.ה. מחיקת חובות למלכ"רים או לעסקים

כללי

לדעת משרד הפנים, רשות מקומית אינה מוסמכת ליתן הנחות בהעדר הוראת חוב המסמיכה אותה ליתן את אותה הנחה.

משרד הפנים לא יאשר מחיקת חובות לפי סעיף 339 למלכ"רים או לעסקים

רשות מקומית המעוניינת ליתן הטבה כלכלית למלכ"רים או עסקים, תוכל לעשות זאת באחת משתי הדרכים הבאות:

הענקת תמיכה מהרשות המקומית במסגרת תקציב תמיכות ובאמצעות נוהל תמיכות	הוראה בחוק עזר הכוללת את הזכאים והתנאים לקבלת ההנחה ושיעורה	
✓	✓	מלכ"רים
	✓	עסקים

(16). נוהל מחיקת חובות – תיקון

הוראת מעבר למחיקת חוב אגרות והיטלי פיתוח של מלכ"ר

בחוזר מנכ"ל משרד הפנים 4/2001 נקבע נוהל למחיקת חובות

בסעי' 2.ה. לנוהל נקבעה הנחיה לפיה משרד הפנים לא יאשר מחיקת חובות למלכ"רים לפי סעיף 339 לפק' העיריות. לרשות המקומית הוצעו חלופות למתן הטבה באמצעות הענקת תמיכה או הוראה בחוק עזר.

הובא לתשומת לבנו כי החלת הנחיה זו לאלתר, פוגעת בהסדרים שהיו נהוגים במשך שנים ברשויות מקומיות ביחס למחיקת חובות בגין היטלי ואגרות פיתוח (ביוב, סלילת רחובות, אספקת מים ותיעול) ופוגעת בהקמתם של מבנים למלכ"רים ככלל ולבתי כנסת בפרט.

בכדי למנוע פגיעה זו, יתוקן הנוהל באופן בו תתווסף לסעיף 2.ה. הוראת מעבר (בדומה לסעיף 2.ב. לאותו נוהל) בנוגע למלכ"רים כאמור להלן.

לרשויות המקומיות תינתן תקופת היערכות שתסתיים בחלוף שנתיים מיום פרסום החוזר המקורי (קרי: עד אוגוסט 2003). במהלך תקופת ההיערכות כאמור, תוכל רשות מקומית אשר טרם השלימה את תיקון חוק עזר, לפנות לשר הפנים בבקשה למחיקת החוב של המלכ"ר לפי סעי' 339 לפק' העיריות, סעי' 186 לצו המועצות המקומיות או סעי' 81 לצו המועצות האזוריות.

הליך בתקופת המעבר

מועצת הרשות המקומית תקבע בהחלטה כללים למחיקת חובות למלכ"רים ובהם יפורטו הזכאים והתנאים לקבלת ההנחה ושיעורה.

אשור למחיקת החוב יינתן רק על סמך אשור של היועץ המשפטי או גזבר הרשות המקומית (באמצעות טופס 3 לחוזר, סעי' ג).

האישור יכלול:

- **פרטי החוב:** שיעור החוב, מקור החוב, מועד היווצרותו
- **העתק החלטת מועצה** בדבר כללים כאמור
- **העתק המלצת ועדת הנחות** הכוללת הודעה כי החייב עומד בתנאי הכללים שנקבעו במועצת הרשות המקומית.

ב ב ר כ ה,

מרדכי מרדכי
המנהל הכללי

20). נוהל מחיקת חובות - תיקון

לנוהל מחיקת חובות יתווסף סעיף 2 ו' כדלקמן:

1.2 הסדר פשרה:

תותר מחיקת חוב של יחיד או של חברה בהתקיים כל התנאים המפורטים להלן:

1. מחיקת החוב הינה חלק מהסכם פשרה בין הרשות לחייב, במסגרתו החייב משלם חלק משמעותי מחובו.
 2. היועץ המשפטי והגזבר, כאחד, אישרו בכתב את הסדר הפשרה ואישורו שנקיטה בהליכי גביה כנגד החייב לא תביא תועלת כלכלית לרשות.
- במסגרת זו ניתן להביא בחשבון את משכנם של הליכי הגביה, עלותם, הקשיים המשפטיים שעלולים להיות קיימים בניהול התיק ואת הסיכוי לגבות מהחייב סכום גבוה מזה שישולם בהסדר.

הליך

אישור למחיקת החוב ינתן רק על סמך אישור של היועץ המשפטי או הגזבר הכולל:

- פרטי החוב – שער החוב, מקור החוב, מועד הוצרותו
- אישור היועץ המשפטי והגזבר בכתב להסדר הפשרה הכולל פרוט הנימוקים בגינם הם סבורים שמתקיימים התנאים המפורטים בסעיף קטן (2) לעיל
- העתק המלצת ועדת ההנחות למחיקת החוב.
- הודעת יועץ משפטי וגזבר שהתקיימו התנאים הנדרשים על פי נוהל זה.

אל: הממונה על מחוז _____
מאת: עיריית _____

בקשה למחיקת חוב ל י ח י ד
לפי סעי' 338 לפק' העיריות
(חוב בפיגור לפחות שלוש שנים ונראה שאינו ניתן לגביה)

בקשה מס': _____
שם העיריה _____ שנה _____ מס' סידורי _____

שם החייב	ת.ז.	מקור החוב (הערה: לא יימחק חוב בגין היסולי פיתוח באשר הוא חל על בעל נכס)	מועד היווצרות החוב	שיעור החוב הנומינלי	שיעור החוב בעת הגשת הבקשה

סיבת בקשת המחיקה: _____

מסמכים ואישורים מצורפים

בעל חוב

- ישנו - רצ"ב תצהיר בעל חוב כי אין לו נכסים
- לא נמצא / לא ניתן לאיתור -
- נסיבות העדרותו (נפטר / עזב את הארץ / לא אותר / אחר: _____)
- אסמכתא: _____ (רצ"ב)
- הפעולות שננקטו לאיתורו: _____

החלטת ראש העיריה

לצורך העתק אישור או להחתים את ראש העיריה על הבקשה

- רצ"ב העתק אישור ראש העיריה לבקשה למחיקת חוב

חתימה:

שם ראש העיריה _____ חתימה _____ תאריך _____

- רצ"ב העתק החלטת מועצת העיריה - בדבר ההליכים שיש לנקוט ביחס לסוג החוב המדובר (על ההחלטה לכלול תאריך אישורה במועצה)

אני _____ המשמש כגזבר / יועץ משפטי של עיריית _____ מודיע כי ביחס לחוב האמור ננקטו ומוצו כל הליכי הגביה עליהם החליטה מועצת העיריה ביחס לסוג חוב זה.

תאריך _____ שם _____ כתובת / טל / פקס _____ חתימה _____

אל: הממונה על מחוז _____

מאת: עיריית _____

בקשה למחיקת חוב לחברה
לפי סעי' 338 לפק' העיריות
(חוב בפיגור לפחות שלוש שנים ונראה שאינו ניתן לגביה)

בקשה מס': _____ שם העירייה _____ שנה _____ מס' סידורי _____

שם החברה	ח.פ.	מקור החוב (הערה: לא יימחק חוב בגין היטלי פיתוח באשר הוא חל על בעל נכס)	מועד היווצרות החוב	שיעור החוב הנומינלי	שיעור החוב בעת הגשת הבקשה

מסמכים מצורפים

□ רצ"ב פס"ד בימ"ש מוסמך - סיום הליכי פירוק

אני _____ המשמש כגזבר / יועץ משפטי של עיריית _____ מודיע כי הפרטים לעיל נבדקו על ידי ונמצאו תואמים את הנחיות חוזר מנכ"ל משרד הפנים והחוב ראוי למחיקה

תאריך _____ שם _____ כתובת / טל / פקס _____ חתימה _____

בקשה למחיקת חוב ל י ח י ד

(לפי סעי' 339 לפק' העיריות;
סעי' 186 לצו המו"מ, וסעי' 81 לצו המוע"א)

(בקשה למחיקת חוב "לטובת הציבור")

בקשה מס': _____
שם רשות מקומית _____ שנה _____ מס' סידורי _____

סוג הבקשה

- א. ☐ בקשה למחיקת חוב ארנונה לחייב שבעת היווצרות החוב עמד בתנאי הנחה, אך ההנחה לא נוצלה
- רצ"ב העתק המלצת ועדת הנחות (כולל פירוט עילת ההנחה)
- ב. ☐ בקשה למחיקת חוב ארנונה לחייב שבעת בקשת מחיקת החוב עומד בתנאי הנחה
- רצ"ב העתק החלטת מועצה בדבר כללים למחיקת חובות מסוג זה
 - רצ"ב העתק המלצת ועדת הנחות (כולל פירוט עילת ההנחה)
- ג. ☐ בקשה למחיקת חוב היטלי פיתוח בתקופת מעבר (בהעדר הוראת פטור בחוק העזר)
- רצ"ב העתק החלטת מועצה בדבר כללים למתן הנחות מהיטלי פיתוח
 - רצ"ב העתק המלצת ועדת הנחות (כוללת הודעה כי החייב עומד בתנאי כללי המועצה)

שם החייב	ת.ז.	מקור החוב	מועד היווצרות החוב	שיעור החוב הנומינלי	שיעור החוב בעת הגשת הבקשה

אני _____ גזבר / יועץ משפטי של רשות מקומית _____ מודיע כי נתוני הבקשה שצוינו לעיל נבדקו על ידי, נמצאו תואמים להוראות חוזר מנכ"ל משרד הפנים ביחס למחיקת חובות, ולהחלטות מועצת הרשות המקומית (מקום בו נדרשת החלטה כזו) והומלצו למחיקה ע"י ועדת הנחות.

תאריך _____ שם _____ כתובת / טל / פקס _____ חתימה _____